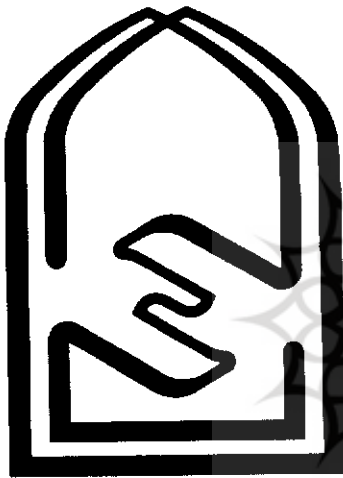

نگاهی به تاریخچه انجمن اولیا و مربیان

تهیه کننده: پژوهشکده خانواده

(فرزانه میکالی - جمشید احمدی)

سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان یکی از قدیمی‌ترین نهادهای موجود در سطح آموزش و پرورش است که تلاش کرده مشارکت والدین در امر آموزش و پرورش را عینیت و سازمان بخشد. این سازمان با الهام از مدرسه اولیای فرانسه، در سال ۱۳۴۶ هجری خورشیدی، به همت خانم دکتر آصفه آصفی در ایران پایه‌گذاری شد. ایشان دکترای خویش را در رشته تعلیم و تربیت از دانشگاه سوربن پاریس دریافت کرده، پس از بازگشت به ایران با اهداف اصلی کمک به اولیا و مربیان در جهت انطباق با شرایط متغیر نهاد خانواده، فراهم آوردن محیط مناسب برای تربیت کودکان و نوجوانان، تقویت مبانی ارتباط میان خانه و مدرسه و تحکیم روابط اولیا و مربیان به منظور هم‌آهنگ ساختن فعالیت‌های خانه و مدرسه، سازمان مورد بحث را بنیان نهادند. اهداف اولیه این سازمان عبارت بودند از:

- ۱- بررسی مسائل خانوادگی و تربیتی در میان طبقات مختلف اجتماع با در نظر گرفتن مقتضیات زمان و مکان و انتخاب راه‌های اساسی منطبق با اصول و افکار نوین برای ایجاد احساس مسئولیت در پدران، مادران و مربیان نسبت به تربیت کودکان و نوجوانان.
- ۲- فراهم آوردن امکانات لازم برای حفاظت از کودکان و نوجوانان و تأمین احتیاجات روانی، جسمانی و اجتماعی ایشان و نیز تقویت قوای خلاقه برای تحکیم مبانی شخصیت و قوای اخلاقی آنها از طریق مؤسسات آموزشی، پرورشی و بهداشتی.

وظایف خود در مقابل والدین (سرپرستان) و اولیای مدارس و کمک به آنان برای استقرار حسن تفاهم در خانه و مدرسه و راهنمایی آنان در مسائل اجتماعی.

این سازمان برای دستیابی به اهداف خود که در آن زمان اهداف پیش‌رفته‌ای محسوب می‌شدند، برنامه‌ای در چهار قسمت تدوین کرد:

بخش اول، بخش مطالعات و تحقیقات بود که بررسی و تحقیق در زمینه مسائل خانوادگی و تربیتی و تهیه طرح‌های لازم، بررسی و تجزیه و تحلیل فعالیت انجمن‌های خانه و مدرسه از وظایف آن به شمار می‌رفت، به گونه‌ای که طی سال‌های متمادی تحقیقات بسیاری در زمینه مسائل مختلف خانواده و انجمن‌های اولیا و مربیان مدارس صورت گرفت. این بخش در حال حاضر به صورت پژوهشکده خانواده

توسعه یافته است. بخش دوم، بخش آموزش که هدف آن بالا بردن سطح اطلاعات اولیا و هدایت آن‌ها در مورد تربیت فرزندان خود از طریق تشکیل کنفرانس‌ها، سخنرانی‌ها، برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی، اجرای برنامه‌های آموزشی کوتاه

۳- تقویت مبانی ارتباط میان خانه و مدرسه و تحکیم روابط اولیا و مربیان و اتخاذ تدابیر صحیح و لازم به منظور ارتقای سطح تربیتی کودکان و نوجوانان.

۴- بررسی احتیاجات آموزشی کشور و نیز شیوه‌های نوین آزمایش شده آموزش و پرورش در مدارس و خانواده‌ها و مطالعه دستگاه‌های اجرایی آن به منظور تهیه برنامه‌هایی مفید و مؤثر و آماده ساختن خانواده‌ها و سازمان‌هایی که هدف آن‌ها آموزش و پرورش بود.

۵- اتخاذ تدابیر اساسی درباره اصول و روش‌های آموزش و پرورش، به نحوی که بتواند روح تفاهم و همکاری را در اجتماع، مستحکم سازد، پیش‌رفت‌های علمی و فنی کودکان را تضمین کند و مبانی اعتماد به نفس را در ایشان تقویت نماید.

۶- همکاری و همفکری با اولیای کودکان و نوجوانان به منظور استقرار حسن تفاهم بین آن‌ها.

۷- همکاری و همفکری با اولیای مدارس به منظور تسهیل امور آموزشی و به ثمر رساندن فعالیت آنان در آموزش و پرورش کودکان و نوجوانان.

۸- تلاش برای هم‌آهنگ کردن فعالیت‌های خانه و مدرسه و به تحقق رسانیدن منظورهای آموزشی بر پایه صحیح علمی.

۹- مرتفع ساختن مشکلات اولیای کودکان و نوجوانان و هم چنین اولیای مدارس از طریق به‌کارگیری شیوه‌های سمعی و بصری، از قبیل: تشکیل کلاس‌ها، سمینارها، کنفرانس‌ها، مصاحبه‌های فردی و دسته جمعی، نمایش فیلم و چاپ کتاب و نشریه.

۱۰- آشنا کردن کودکان و نوجوانان به

سراسر کشور نقش فعال و مؤثری در پیش‌گیری از آسیب‌پذیری خانواده‌ها و حل مشکلات خانوادگی اعم از مشکلات همسران، نوجوانان، جوانان و والدین و فرزندان دارد.

در گذشته، این سازمان با وجود فعالیت‌ها و تلاش‌های چشمگیر و مستمری که در جهت حل مشکلات جوانان و خانواده‌ها داشت، به صورت غیرانتفاعی و تقریباً مستقل از نهادهای دولتی اداره می‌شد و بودجه آن از طریق کمک‌های وزارت آموزش و پرورش، نهادهای دولتی و غیردولتی مختلف، کمک‌های افراد خیر و مساعدت مالی مدیر سازمان تأمین می‌گردید.

یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های انجام یافته به وسیله این سازمان، عضویت در فدراسیون جهانی آموزش اولیا در سال ۱۳۴۶ بود. ایران نخستین کشور آسیایی است که به این فدراسیون پیوسته، امروز نیز مقر آسیایی فدراسیون جهانی آموزش اولیا در ایران قرار دارد.

سازمان مرکزی انجمن اولیا و مربیان پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۵۸ مستقیماً تحت نظر آموزش و پرورش قرار گرفت و به صورت یکی از حوزه‌های ستادی این وزارتخانه، از نو سازمان‌دهی شد. امروزه این سازمان در تمام ادارات کل آموزش و پرورش دارای مسئولانی است که سازمان‌دهی و نظارت بر فعالیت انجمن‌های مدارس را بر عهده دارند. هم‌چنین کلاس‌های آموزش خانواده در سراسر کشور، حتی دور افتاده‌ترین مناطق، برگزار می‌شود و اولیای بسیاری از آن بهره می‌گیرند.

مدت برای مربیان بود. این بخش نخستین پایه‌های کلاس آموزش خانواده را بنا نهاد که امروزه بخش قابل توجهی از اولیای دانش‌آموزان را زیر پوشش قرار داده و به آموزش آن‌ها در زمینه مسائل زناشویی، رشد کودکان و نوجوانان و مسائل تعلیم و تربیت همت گماشته است.

بخش سوم، بخش انتشارات که با هدف تهیه مطالب آموزنده و انتشار آن‌ها از طریق جزوه، کتاب و نشریه برای تنویر افکار اولیا و مربیان در راه بهبود و پیش‌رفت امور آموزشی و پرورشی و توزیع آن‌ها بین خانواده‌ها، مؤسسات مختلف و عامه مردم پایه‌گذاری شد، یکی از پویاترین و فعال‌ترین بخش‌های سازمان در گذشته و حال است. این بخش با انتشار کتاب‌هایی با شمارگان بالا که برای مخاطب عام نوشته شده و برای کلیه اولیا قابل استفاده می‌باشد، گام مؤثری در ارتقای اطلاعات تربیتی و روان‌شناختی اولیا و مربیان برداشته است. یکی از برجسته‌ترین فعالیت‌های این بخش، چاپ نشریه "مکتب مام" پیش از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی بود که پس از پیروزی انقلاب به نشریه "پیوند" تغییر نام داده، در کلیه مدارس کشور توزیع می‌شود.

بخش چهارم، انجام همکاری‌های اجتماعی برای رسیدگی به وضع روابط خانوادگی اطفال، اندرزگاه‌ها، شیرخوارگاه‌ها و کانون‌های اصلاح و تربیت، مشاوره حضوری و غیرحضوری را در رأس فعالیت‌های خود داشت. گفتن این نکته لازم است که این بخش برای نخستین بار در ایران، مشاوره تلفنی را با همکاری اعضای سازمان، بنا نهاد. این بخش در حال حاضر با راه‌اندازی مراکز راهنمایی و مشاوره خانواده در

گفت‌وگو با بنیان‌گذار انجمن اولیا و مربیان

مربیان چگونه در ذهن شما شکل گرفت و انگیزه شما در ایجاد چنین مرکزی چه بود؟
 خانم دکتر آصفی: من در فرانسه از دانشجویان پروفیسور "دبس" و دکتر "برژ" بودم، که در امور آموزش اولیا و پایه‌گذاری فدراسیون بین‌المللی نقش اصلی را داشتند. دکتر برژ به همراه فردی به نام آقای "ایزامبر" مدرسه آموزش اولیا و فدراسیون فوق‌الذکر را بنا نهادند و سعی آنان در جهت آموزش و دادن اطلاعات در مورد تربیت فرزندان به اولیا بود. تجربیات موفق این نهاد در خصوص راهنمایی اولیا و مربیان موجب استقبال سایر کشورها از این اقدامات و انجام فعالیت‌های مشابه در کشورهای دیگر شد که نهایتاً در سال ۱۹۶۴ میلادی (۱۳۴۳ ه. ش) به صورت فدراسیون جهانی آموزش اولیا در آمد. کشور عزیز ما از سال ۱۳۴۶ یعنی هم‌زمان با آغاز فعالیت و پایه‌گذاری رسمی سازمان ملی اولیا به عنوان

پژوهشکده خانواده بنا به سنت حسنه بزرگداشت پیشروان امور آموزش و پرورش و قدردانی از زحمات آنان، مصاحبه کوتاهی با سرکار خانم دکتر آصفی بنیان‌گذار سازمان انجمن اولیا و مربیان انجام داده است. ایشان استاد بازنشسته دانشگاه تربیت معلم می‌باشند. ضمن آرزوی سلامت و طول عمر برای خانم دکتر آصفی و همه خدمتگزاران کشور، به ویژه در عرصه آموزش و پرورش، توجه خوانندگان محترم را به متن این مصاحبه جلب می‌کنیم.

پژوهشکده خانواده: خانم دکتر آصفی، فکر تشکیل سازمان مرکزی انجمن اولیا و

نخستین کشور آسیایی به عضویت فدراسیون جهانی درآمد.

فکر پایه‌گذاری سازمان ملی اولیا از همان دوران تحصیل آغاز شد. استادان من وقتی علاقه‌مندی و توجه مرا به امور آموزش و پرورش و تربیت فرزندان دیدند، فکر پایه‌گذاری سازمان مورد بحث را در من تقویت کردند و من بلافاصله پس از بازگشت به ایران با تلاش‌های بسیار موفق شدم در سال ۱۳۴۶ آن را تأسیس کنم. هدف اصلی من کمک به اولیا و مربیان دانش‌آموزان برای تربیت آینده‌سازان کشور بود. در آن برهه زمانی گام‌های سریعی به سوی توسعه برداشته می‌شد. ساختار خانواده در حال تغییر بود، جوانان و نوجوانان با عقاید و افکار تازه‌ای آشنا شده بودند و این عقاید نسل قدیم را در برابر نسل جدید قرار داده بود که مشکلات بسیاری را برای هر دو گروه ایجاد می‌کرد. از سوی دیگر، ظهور پرفردت رسانه تلویزیون و تأثیر عمیق آن بر نسل جوان، دشواری‌هایی را برای مربیان و اولیاء به وجود آورده بود. این عوامل و عوامل بسیار دیگر موجب شد که من این سازمان را برای کمک به اولیا، معلمان و جوانان ایجاد کنم.

فعالیت داشتید؟

خانم دکتر آصفی: در اولین قدم‌ها فعالیت خود را در تهران آغاز کردیم و با فاصله اندکی فعالیت‌های خود را به شهرهای بزرگ، به ویژه مراکز استان‌ها گسترش دادیم. افراد علاقه‌مند پس از اطلاع از فعالیت‌های انجمن، تأسیس شعبه‌های سازمان را در شهرستان‌ها پیش‌نهاد کردند و به این ترتیب حوزه فعالیت‌های ما به شهرستان‌ها توسعه یافت و ما کلیه برنامه‌های خود را در آن مناطق اجرا می‌کردیم.

پژوهشکده خانواده: شما در بخشی از سخنان خود فرمودید که فکر اصلی تأسیس

پژوهشکده خانواده: در آغاز فعالیت سازمان ملی اولیا چه نهادها یا سازمان‌هایی به شما کمک کردند؟

خانم دکتر آصفی: هیچ سازمان یا نهادی به من کمک نمی‌کرد و فعالیت سازمان در واقع از خانه خود من شروع شد و تدریجاً با گسترش فعالیت‌های سازمان، برخی سازمان‌ها و نهادها، به ویژه آموزش و پرورش به آن کمک کردند.

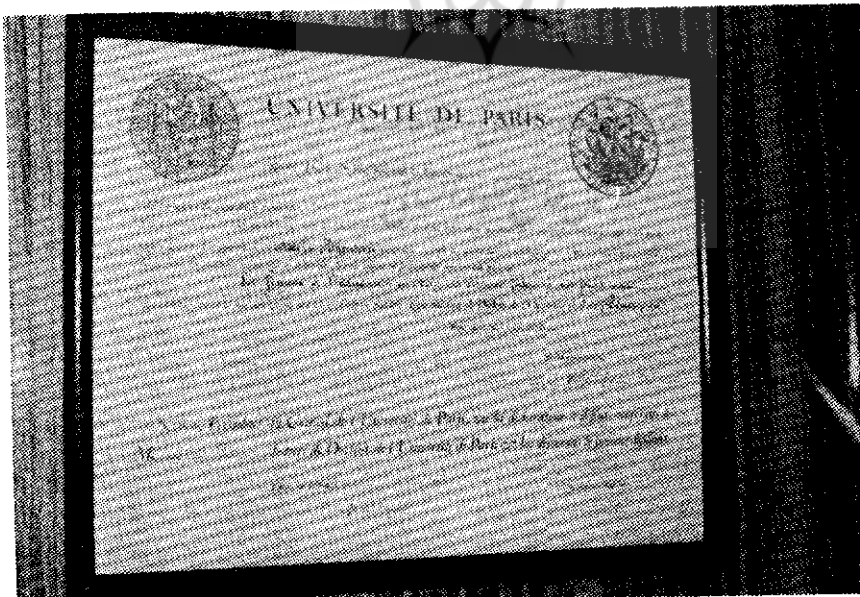
پژوهشکده خانواده: آیا حوزه فعالیت شما فقط در تهران بود یا در سایر مناطق کشور نیز

انجمن ملی اولیا را از مدرسه آموزش اولیای فرانسه گرفتید، آیا شما برنامه‌های آن سازمان را اجرا می‌کردید؟

خانم دکتر آصفی: اگرچه من فکر اولیه را از آن جا گرفتم، ولی تلاش کردم برنامه‌های مستقلی مطابق با فرهنگ، آداب و رسوم کشور عزیزمان طراحی کنم و به مرحله اجرا در آورم. با وجودی که من راهنمایی‌هایی از پروفیسور دبس که از اساتید و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بودند می‌گرفتم، اما هیچ‌گاه برنامه‌ها و نظریات ایشان را بدون تغییر در ایران اجرا نکردم. من همیشه اعتقاد داشتم و دارم که هر نوع برنامه و طرحی، خصوصاً طرح‌های آموزشی و پرورشی، در صورتی موفق خواهند بود که با توجه به فرهنگ و آداب و رسوم جامعه به اجرا درآیند.

پژوهشکده خانواده: کلاس‌های آموزش اولیا چگونه شکل گرفتند؟

خانم دکتر آصفی: هدف اصلی من و اساساً فلسفه پایه‌گذاری سازمان ملی اولیا، دادن اطلاعات و آموزش به والدین بود. از همان آغاز ما با همکاری وزارت آموزش و پرورش اقدام به برگزاری جلسات توجیهی و دادن اطلاعات به والدین دانش‌آموزان در مورد نحوه تربیت و برخورد صحیح با فرزندان نمودیم. این جلسات که به صورت سخنرانی و سپس پرسش و پاسخ برگزار می‌شدند با استقبال بسیار خوب اولیا مواجه شد. پس از آن با افزایش تقاضا، ما این جلسات را توسعه داده، به صورت کلاس‌های آموزش اولیا در آوردیم و در کنار آن بر اساس بخشنامه‌ای که آموزش و پرورش صادر کرد، کلیه معلمان نیز به نوبت در کلاس‌های ما شرکت کردند. در این کلاس‌ها تلاش نمودیم قشرهای مختلف جامعه را که به نوعی با کودکان، نوجوانان و جوانان برخورد و سروکار داشتند، آموزش دهیم. در همین مسیر

دکتر سعید شاملو، دکتر اصلاان ضرابی و دکتر رضا مظلومان که در زمینه‌های مختلف کار می‌کردند، با ما همکاری داشتند. بخش دیگری از هزینه‌های سازمان نیز از طریق انتشار کتاب و نشریه مکتب مام تأمین می‌شد. در ضمن ما اجازه داشتیم از بیش‌ترین امکانات آموزش و پرورش مانند مدارس و سالن‌های اجتماعات متعلق به آن استفاده کنیم. بخشی از هزینه‌ها را نیز من از منابع مالی خودم تأمین می‌کردم. چند سال پس از آغاز کار و فعالیت سازمان به دلیل خدمات قابل توجهی که ارائه می‌دادیم، آموزش و پرورش نیز بودجه اندکی برای گسترش فعالیت‌هایمان در شهرستان‌ها به ما اختصاص داد.

پژوهشکده خانواده: در خصوص حل مسائل و مشکلات خانواده‌ها، مربیان و جوانان چه اقداماتی انجام می‌دادید؟
خانم دکتر آصفی: ما از طریق ارائه

کلاس‌هایی برای مدیران و نیروهای پلیس نیز برگزار نمودیم.

پژوهشکده خانواده: در برگزاری کلاس‌های آموزش اولیا چه کسانی با شما همکاری داشتند و منابع مالی این همکاری‌ها به چه ترتیب تأمین می‌شد؟

خانم دکتر آصفی: متخصصان و اساتید برجسته دانشگاهی در جلسات آموزش اولیا و در سازمان مرکزی با ما همکاری داشتند که عمدتاً به خاطر آشنایی با من و علاقه‌ای که به این کار داشتند به صورت افتخاری و بدون دریافت حق‌الزحمه، به شرکت کنندگان در جلسات آموزش اولیا آموزش می‌دادند. افرادی مانند دکتر محمد غفرانی که بیش‌تر در خصوص آموزش و پرورش در اسلام فعالیت می‌کردند، دکتر مهدی کی‌نیا که عمدتاً در زمینه جامعه‌شناسی و جرم‌شناسی همکاری داشتند، و افراد دیگری مانند دکتر سیروس عظیمی،

مؤثر اولیا، بررسی می‌شد.

پژوهشکده خانواده: سرکار خانم دکتر آصفی، از این که با وجود کسالت وقت خود را در اختیار ما گذاشته، به سؤالات ما پاسخ گفتید، سپاسگزاریم و برای شما آرزوی سلامت و توفیق داریم. خواهشمند است ضمن این که توضیح اندکی در مورد تألیفات خود می‌دهید، اگر نکته یا نظر خاصی دارید، بفرمایید.

خانم دکتر آصفی: بخش عمده تألیفات من به مسائل خانواده، ارتباط اولیا و فرزندان و رابطه خانه و مدرسه اختصاص دارد که عناوین برخی از آن‌ها عبارت است از: خانواده و تربیت در ایران، نقش مادران و پدران در خانواده و عدم هم‌آهنگی در رفتار آنان نسبت به فرزند، آموزش خانواده در خانه کوچک ما و... به علاوه کتاب‌های مختلفی نیز در همین باره ترجمه کرده‌ام. کتابی هم در مورد مبانی فلسفه نوشته‌ام که در سال ۱۳۷۰ به وسیله انتشارات آگاه به چاپ رسیده است.

در خاتمه ضمن تشکر از شما که با این اقدامات از زحمات پیش‌کسوتان آموزش و پرورش قدردانی کرده، جوانان را به فعالیت دلگرم می‌کنید، امیدوارم این سازمان را که فقط با هدف خدمت و کمک به اولیا و مربیان پایه‌گذاری شد، هر چه بیش‌تر توسعه داده، همواره خدمت و کمک به مردم را سرلوحه کارهای خود قرار دهید.

خدمات راهنمایی و مشاوره به اولیا، معلمان و دانش‌آموزان و حتی دانشجویان کمک می‌کردیم. این امر به چند طریق صورت می‌گرفت. بخشی از کار به صورت مشاوره حضوری و به وسیله کارشناسان سازمان در محل سازمان انجام می‌گرفت و بخش دیگری طی جلسات پرسش و پاسخ در مدارس و در کلاس‌های آموزشی صورت می‌گرفت. قسمتی از مجله مکتب مام نیز به پاسخ‌گویی به سؤالات و مکاتبات خوانندگان در خصوص مسائل و مشکلاتشان اختصاص داشت. علاوه بر این‌ها سازمان از مراکز پیش‌رو در ارائه خدمات مشاوره تلفنی به شمار می‌رفت و از همان سال‌ها شماره تلفنی برای اولیا، معلمان و دانش‌آموزان از طریق نشریه مکتب مام اعلام شده بود و به افراد دارای مشکل یا نیازمند راهنمایی کمک می‌کرد.

پژوهشکده خانواده: به جز فعالیت‌های فوق چه کارهای دیگری در سازمان انجام می‌شد؟

خانم دکتر آصفی: ما در تهیه برنامه برای پر کردن مفید اوقات فراغت دانش‌آموزان، رسیدگی به شیرخوارگاه‌ها، ندامتگاه‌ها، به ویژه کانون اصلاح و تربیت، برگزاری و شرکت در سمینارهای مختلف - من در تمام کنفرانس‌های بین‌المللی اولیا و مربیان شرکت می‌کردم و گزارش فعالیت‌های سازمان ملی اولیا و مربیان را ارائه داده، درباره موضوعات مختلف به عنوان نماینده کشورمان سخنرانی می‌کردم - فعالیت می‌کردیم. یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های ما همان‌طور که گفتم برگزاری کنگره سراسری انجمن‌های خانه و مدرسه بود، که طی آن مسائل مختلف آموزش و پرورش و مشارکت